

NYING

MEDLEMSBREV FÖR GUSTAF SCHRÖDER-SÄLLSKAPET

Kring Gustaf Schröders

NYING

Innehåll:

*Förteckning över
Schröders böcker*

Spåren efter Kröjtz

*Ordföranden har
ordet*

*Gustaf Schröders
romansvit om skogs-
finnarna*

TEMANUMMER:

Gustaf Schröders alla böcker genom tiderna

På följande sidor i detta nummer finner ni en sammanställning över Gustaf Schröders alla boktitlar och de olika upplagor som vi har hittat och förtecknat i kronologisk ordning fram till den dag som Gustaf Schröder-Sällskapet bildades 1989. De böcker som Sällskapet gett ut därefter finns förtecknade på hemsidan gustafschroder.se

ÅRSMÖTET UPPSKJUTET tills vidare!

På grund av rådande omständigheter med Corona viruset har styrelsen beslutat skjuta upp det aviserade årsmötet i Fryksdalen som var planerat till den 6 juni till ett senare tillfälle. Ett nytt tänkbart datum kan bli lördagen 26 september. Vi återkommer med en kallelse när tillvaron har normaliserats igen!

Gustaf Schröder-Sällskapet nu på Facebook

Välkommen att gilla Sällskapet! Välkommen även att göra ett eller flera införanden!

Förteckning över Gustaf Schröders böcker

En sammanställning av Göran Bergman

Gustaf Schröder (1824-1912) debuterade som författare 1888, vid 64 års ålder, vilket på den tiden var en anmärkningsvärt hög ålder för en debuterande författare. Att han därefter under 20-talet år hann att ge ut inte mindre än 26 egna böcker förutom en samling av berättelser av annan hand och en bok i översättning, dvs i allt 28 böcker, är verkligen imponerande! Det vittnar även om vilken oerhört omtyckt författare han blev både under sin samtid och av senare generationer fram till våra dagar.

Här följer en förteckning över alla hans boktitlar och de olika upplagor som jag lyckats få fram till 1989 när Gustaf Schröder-Sällskapet bildades och började sin återutgivning.

1-uppl, Sthlm Alb. Bonniers förlag när inget annat unges.

1.	Minnen från skogarne. Jagter. Sthlm, Z. Haeggströms.	1888
2.	Minnen från mitt jägarlif. Jakter och skogslif i Dalarne. Omslag av B. Liljefors	1889
3.	Jagtminnen skog, fjell och sjö	1890
4.	Svenska jakten. Praktisk hjälpreda för unga jägare	1891
5.	Jagtminnen från skog och slätt. Omslag av B. Liljefors	1891
6.	En bruksbokhållares minnen. Omslag av D. Ljungdahl	1892
7.	En timmermärkares minnen. Omslag D. Ljungdahl	1893
8.	Örjan Kajland och hans pojkar. Skildringar om finnarnas lif och deras jagter. Omslag B. Liljefors	1893
9.	Gamla minnen. Omslag, foto Gustaf Schröder	1894
10.	Från pojks- och gubbåren. Jagt och fiskehistorier.	1894
11.	Pekka Huskoinen. En drivarfinnes lif och jakter i Värmlands och Dalarnes skogar. Omslag och 4 teckningar av Aug. Malmström	1895
12.	Pavo Makkran. Bilder från finnarnas lif under Krabbe- och Gyldenlöwe-fejderna i Värmland. Omslag och 4 teckningar av E. Torsslow	1896
13.	Tjugo år i Dalarna. Omslag av E. Torsslow	1896
14.	Från skilda marker. Jakter af Gustaf Schröder och hans Jaktkamrater. Omslag K. Stangenberg.	1897
15.	Jägare under nya jaktstadgan. Några vördsamma anmärkningar av Gammal Skogsman	1898
16.	Den gamle fogdeskrifvaren. Berättelser från Värmlands Gränsbygder vid seklets början	1898
17.	Jakt, fiske och vildmarkslif. Sthlm A Samuelsson Omslag D. Ljungdahl	1899
18.	Finntorpet i västerskogen	1899
19.	Vägledning i fiske, Sthlm A. Samuelsson	1900
20.	Om skidor och skidlöpning. Sthlm A. Samuelsson	1900
21.	Ströfverier i jagtmarkerna, omslag av T Heurlin	1901

22.	Mellan kölen och Siljan. Omslag D. Ljungdahl	1902
23.	Ur fjellfolkets lif. C&E Gernandts förlag. Omslag G.L.	1902
24.	En bruksbokhållares minnen II Ny serie	1903
25.	Mina jaktkamrater	1905
26.	Vildmarkslif. Nya Skogs- och jakthistorier Göteborg, Åhlen & Åkerlund	1909
27.	Lärobok i fiskberedning W Dunker (översättning G.S.)	1890
28.	Jakter och skogslif av Kalle på Udden, upptecknade av honom själv och utvalda av Gustaf Schröder	1898
29.	Med hund och bössa. Ur efterlämnade papper Utgiven av Knut Stangenberg	1916

Upplagorna av flera av de första böckerna blev snabbt slutsålda. En andra upplaga av "Minnen från skogarna" utgavs av A. Bonniers 1899 med omslag och 8 teckningar av T. Hurlin. "Minnen från mitt jägarliv" utkom med en andra upplaga 1902 och "Svenska jakten" utkom med en andra upplaga 1910, den senare kom även i ett galonliknande omslag.

1897 utkom i Norge, Kristiania "Barneminder og bjørnejakt" med utdrag ur flera av Schröders verk i norsk översättning av Ingeborg von der Lippe Konow, på Centralstyret for de norske folkskolars barne og ungdomsbiblioteker.

Efter Gustaf Schröders frånfälle 1912 förvärvade Åhlen och Åkerlunds förlag från stärbhuset rättigheterna att återutge författarens hela produktion. Förlaget gav till en början ut en enklare häftad "folkupplaga" 1914-16 av de populäraste böckerna i ett mindre format till ett pris av 25 öre. Inbunden kostade den 1 kr.

Till det stora projektet att återutge hela produktionen anlätades skriftställare Hugo Samzelius (1867-1918) som var en stor beundrare av Gustaf Schröder och han planlade den återutgivning av Schröders böcker som kom att omfatta de 20 titlar som gavs ut under åren 1919-1928. Samzelius utvalde och klassificerade Schröderböckerna i tre kategorier, Jakt och fiskeskildringar, Kulturhistoriska skildringar och ungdomsböcker. Med varsam hand redigerade han texterna från gammalsvenskan till ett enhetligt modernare språkbruk.

Följande titlar ingår i denna upplaga utgiven enligt plan upprättad av Hugo Samzelius:

1. Minnen från skogaran
2. Minnen från mitt jägarliv
3. Jaktminnen från fjäll och sjö
4. Jaktminnen från skog och slätt
5. En bruksbokhållares minnen I och II
6. Från brukskontor och timmerskog I och II
7. En timmermärkares minnen
8. Örjan Kajland och hans pojkar
9. Gamla minnen
10. Från pojk och gubbåren
11. Pekka Huskoinen
12. Pavo Makkran
13. Tjugo år i Dalarna
14. Den gamle fogdeskrivaren
15. Jakt, fiske och vildmarksliv
16. Finntorpet i västerskogen
17. Ströverier i jaktmarkerna - Vildmarksliv
18. Mellan Kölen och Siljan
19. Ur fjällfolkets liv
20. Mina jaktkamrater - Med hund och bössa

Ovan nämnda böcker utkom i flera olika varianter, dels en tunn häftad 64-sidig version med Schröders porträtt på varje del där man kunde köpa delarna till en bok för 70 öre/st tills den blev komplett, dels en tjockare variant där man kunde förvärva boken i två-tre delar för att få den komplett samt dessutom fanns en komplett häftad bok med ett trevligt färglagt omslag av K. Stangenberg alt. P. Lindroth. Den senare kunde även köpas inbunden med Gustaf Schröders namnteckning präglad på pärmarna-. En bibliofilupplaga i stor oktavform med grönt skinnband tryckt på extra fint papper fullständiggjorde denna mycket omfattande utgivning.

1933 återutgavs Örjan Kajland och hans pojkar av Albert Bonniers förlag i en serie som kallades Önskeböcker för ungdom.

1954 trycktes den första boken i den så välbekanta serien om 10 "Schröder-böcker" som Gustaf Asplunds bokförlag beslutat ge ut. Malungs boktryckeri fick äran av att trycka den första upplagan som känns igen genom sina gröna skinnryggar (som utan skyddsomslag blir bruna) med grönrandiga pärmar. Omslagen illustrerades av Harald Wiberg. Den första upplagan av denna utgåva följdes av ett flertal omtryckningar från olika tryckerier och gavs ut i stora upplagor ända in på 1980-talet.

Följande titlar ingår i Gustaf Asplunds förlags upplaga:

1. Minnen från skogarna
2. Minnen från mitt jägarliv
3. Jaktminnen från fjäll och sjö
4. Jaktminnen från skog och slätt
5. Från pojke- och gubbåren
6. Pekka huskoinen
7. Jakt, fiske och vildmarksliv
8. Strövtåg i jaktmarkerna
9. Mellan kölen och Siljan
10. Mina jaktkamrater

1978 återutgavs "En bruksbokhållares minnen" av Mats Rehnberg och LTs förlag, Sthlm, med inledning av Mats Rehnberg, i serien Svenska bokskatter.

Om någon saknar någon bok eller upplaga i denna översikt eller har ytterligare detaljer att tillägga är redaktionen tacksam för en kontakt.

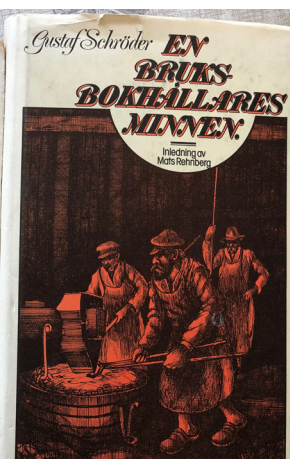
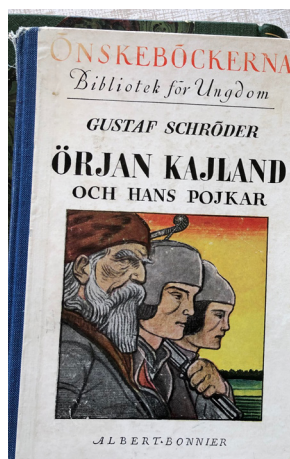
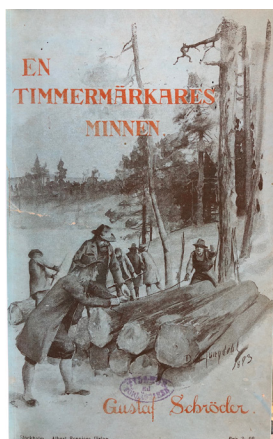
Litteratur:

Schreeber T. Svenska Jaktens litteratur intill år 1900, Uppsala 1920

Samzelius H. Minnen från skogarna, Sthlm 1919

Schröder G. Privat boksamling m. div. titlar och upplagor ur Gustaf Schröders produktion.

Malung 2020-04-20

Spåren efter Kröjtz (Kröjts)

Nedtecknat av Christer Karlsson, Sollerön, 2020-04-16.

Den troligen mest omskrivna personen i Gustaf Schröders böcker är hans skogvaktare Olov Kröjts (1835-1907). I Schrödersällskapets årsbok för 2019, Strövtåg i jaktmarkerna, nämns Olov Kröjts 21 gånger och i årsboken 2010, Minnen från mitt jägarliv, hela 85 gånger.

”Kröjts hade börjat sin bana som springpojke på Likanå bruks kontor, där han också själv råkat giva sig sitt namn. Han hade hört bokhållarna ibland säga, att det eller det var »kuriöst», och undrade mycket vad detta mände betyda, men något fint och rart måste det vara, varför vår Stark Ola Ola, vilket var hans fäderneärvda namn, ville försöka använda det fina ordet. Bokhållarna brusto i skratt, och efter den betan fick han heta Kröjts eller såsom han uttalade ordet kuriöst. Efter hand som Kröjts växte till, fick han gå med på jakt och blev livad för skogslivet. Jag träffade honom i dalaskogarna hos hans gode vän, den glade herr A., vilken, ehuru motvilligt, överlät honom åt mig. Nu hade Kröjts efter en åtta à tio års arbete blivit min bästa man i skog och mark samt M:s synnerlige favorit. Kröjts var en fullgod jägare och skytt, men med jakt för stående hund ville han ej hava något att skaffa” (Schröder 1889).

Schröder berättar i det citerade stycket att Kröjts fäderneärvda namn var Stark Ola Ola. Enligt Boken om Söromsjöbygden var hans namn Stark Olov Olsson (Johnson m. fl. 2001). Likanå bruk där Kröjts fick sitt namn låg i Likenäs i Dalby socken, där Schröder arbetade under åren 1850-1855. Av ovanstående citat framgår att Schröder och Kröjts inte kände varandra vid denna tid trots att de då bodde nära varandra. Det citerade stycket är från kapitlet ”Transtrandsfjällen” i Schröders bok ”Minnen från skogarna”. Händelserna i denna berättelse utspelar sig år 1876 och Schröder berättar att han då har haft Kröjts som medarbetare i 8-10 år, vilket tyder på att de lärde känna varandra först sedan Schröder bosatte sig i Siknäs 1865.

Enligt Boken om Söromsjöbygden flyttade Olov Kröjts till Korsnäsgården i Siknäs redan 1858, alltså sju år före Schröder. Korsnäsgården byggdes som timmerdrivningsstation år 1857 av Korsnäs AB som hade bildats 1855 (bild 1). ”En av Olov Kröjtz främsta uppgifter var att bygga ut flottledssystemet, bl a från Görsjön till Vanån. Den äldsta kojan vid Görsjön byggdes i slutet av 1850-talet av arbetare som gjorde dammen vid Görsjön samt byggde flottrännor i Görån. Av knutarna på kojan framgår att det var värmlänningar som byggde kojan, den har sk värmlandsknutar. Olov Kröjtz arbetade som skogvaktare åt Korsnäs fram till 1903. Han var gift med en kvinna vid namn Karin, även hon från Dalby i Värmland. Tillsammans fick de barnen Maria, August, Karl, Hanna, Emma och Hjalmar. Äldste sonen, August, övertog skogvaktarsysslan i Siknäs från år 1904 fram till 1927 då han flyttade till Vika utanför Mora (bild 2). Hjalmar fick sonen Gunde som bodde på Korsnäsgården från 1976.”(Johnson m. fl. 2001).

Korsnäsgården i Siknäs där tre generationer Kröjtz har bott. Olov Kröjts, sonen August och sonsonen Gunde (son till Hjalmar). Foto. Christer Karlsson 2020.

I dag hittar vi spår efter Kröjtz vid en vägs skylt i Vika utanför Mora. Där finns en liten väg, Kröjtzbacksvägen, som leder fram till Korsnäsgråden, dit August Kröjtz flyttade år 1927 (bild 2). Inne i centrala Mora hittar vi Mora Akademibokhandel, tidigare Mora Bokhandel (bild 3). Den ägs idag av Bertil Kröjtz, vars morfars farfar var Olov Kröjtz, genom släktledet Olov-Karl-Karl-Anna-Bertil. Hos Bertil, som är medlem i Schröder-Sällskapet, kan man köpa de flesta böcker som har utgivits av Gustaf Schröder Sällskapet.

Litteratur

Schröder, G. 1889. Minnen från mitt jägarliv. Sidan 101 i 2010 års utgåva av Gustaf Schröder-Sällskapet.

Johnson, O. m fl. 2001. Söromsjöbygden. ABE-Tryck i Malung AB:

August Kröjtz flyttade 1927 till Korsnäsgråden i Vika, som ligger vid Kröjtzbacken. Foto: Christer Karlsson 2019.

Bertil Kröjtz driver Akademibokhandeln i Mora (Mora Bokhandel), som är en av Moras äldsta företag. Foto: Christer Karlsson 2020.

I huvudet på ordförande angående sällskapet och Coronaviruset och Covid-19.

Jag och många med mig hade sett fram mot ett trevligt årsmöte i vanlig ordning i juni.

Nu är läget sådant att inget är normalt längre, sedan Coronaviruset smugit in i vår vardag. I styrelsen hade vi lite funderingar på hur vi skulle göra kring årsmöte, då en stor andel av sällskapets medlemmar tillhör riskgrupper. Medelåldern är hög och de flesta under fjolårets möte var över 70 år, vilket i sig är en riskfaktor. Själv är jag överviktig och lider av förhöjt blodtryck, vilket även det utgör en risk. Vidare är vi geografiskt utspridda och många åker långt för att ta sig till stämman, vilket utgör ytterligare en risk för smittspridning.

När Folkhälsomyndigheten den 2/4 gick ut med rekommendationer om att om möjligt skjuta upp årsmöten för föreningar, stod saken helt klar. Vi inom sällskapet tar självklart vårt ansvar. På folkhälsomyndighetens hemsida står ett förtydligande om att detta är ett regeringsbeslut som ska följas och inga allmänna rekommendationer. Det står vidare att läsa att man inte behöver ha årsmöte ett speciellt datum

bara för att stadgarna säger det, då regeringens allmänna råd står över en förenings stadgar.

Pandemin kommer så småningom att dra förbi. Det kommer att bli en vardag igen och vi försöker därför att hålla ett årsmöte framåt sensommaren eller hösten istället.

Udo Johansson.

Gustaf Schröders romansvit om skogsfinnarna

Nedtecknat 2020-04-15 av Christer Karlsson, Sollerön

Gustaf Schröders fyra romaner om skogsfinnarnas invandring till Sverige inleddes 1893 med boken Örjan Kajland och hans pojkar. Nästa roman i serien var Pekka Huskoinen som utkom 1895. Tredje boken, Paavo Makkran utkom 1896 och den fjärde boken, Finntorpet i Västerskogen utgavs år 1899. Böckerna handlar om samma familj, från utvandringen från Finland år 1597 och fram till Karl den tolfte död 1718. Schröder beskriver det hårda livet med att skaffa mat, svedja och bygga nya boplatser i vildmarken. Det handlar även om kampen mot myndigheter och bofasta svenskar. Dessutom lever man i ”den stora ofredens år” med ständigt återkommande krig mot norrmän och danskar. Det enda som förefaller enkelt är att med spjut eller bössor avliva vargar och björnar.

Större delen av romansviten handlar om finnskogarna i västra Värmland, men speciellt Pekka Huskoinen rör sig som ”lösfinne” inom ett betydligt större område. En stor del av den boken (sid 30-35, 122-128 och 161-198) handlar om hur man oskadliggör ett rövgång i norra Mora socken, på gränsen till Härjedalen. Av en slump hittade jag i Karl-Erik Forsslunds bok Dalälven från källorna till havet del 4 det stycke som citeras här nedan.

Citat ur: *Forsslund, K-E. 1920. Dalälven från källorna till havet. Del 1, bok 4. Orsa och Wåmhus, sidorna 47-48 .*

”Nordväst om Laxsjöknopp, i Mora Finnmark men, tätt intill Herjedalsgränsen, reser sig Rövarberget, kringflutet av Sexan, som strömmar åt norr till Herjeån. I bergets sydbrant finns en stor grotta med stenhällar till golv och till liggbritsar på sidorna. Den är inredd så, ty den har varit bebodd av människor - tills en gång en björnhona med unge flyttade in där. Då kom en jägare dit, björnhonan mötte honom i porten, det vart envig - men han segrade, tog med sig ungen och sålde den till ”en skogshandlare Skräder, som hade den i årtal efteråt”. Gustaf Schröder har just själv mycket att berätta om denna grotta (i Pekka Huskoinen); det var här, Vargen och hans följe höll till - Jämten, Smälänningen, Smale Hans och vad de hette. Många slika sägner äro ännu gängse i trakten, alla sluta med att de fångna rövarna blevo halshuggna och steglade.

Här är visserligen en vrå bortom all ära och redlighet. Och här gick fordom en stor klövjeväg nerifrån Sihlis-Dahlarne (Siljans-Dalarne) uppåt Soot-Dahlarne (Herjedalen) och Jämtland. Det var klöv-
jefororna, rövarna lågo här och lurade på – ofta rikt lastade, ty en bit söderut låg Jamtmot, den säkert märkligaste av alla marknadsplatser, också kallad Ärdelbud, Herrdalbod. Där träffades Jämtar och Dalkarlar mitt i vilda djupa skogen miltals från alla bygder och drevo köpenskap. Jämtarna med smör, ost o. dyl., Morkarlarna med Dalur, Älvdalingarna med laggkärl. Rövarbergsgrottan lär stundom ännu tjäna jägare till herberge.”

Karta över det område som behandlas i Gustaf Schröders romansvit om skogsfinnarna. Kartan framställd av Christer Karlsson 2020-04-15, med lantmäteriets Sverigekarta som grund.

Avsändare:
Gustaf Schröder-Sällskapet
Box 34
782 21 Malung

Årets årsböcker samt betalning av årsavgiften

Förra året blev det nyordning på fakturan för årsavgiften, vilket orsakade många medlemmar problem. Som kassör tar jag helt på mig ansvaret för detta. Problemet var att fakturorna inte innehöll en plusgiroblankett. I år kommer fakturorna att innehålla en förtryckt plusgiroblankett, som sänds ut av Fortnox. Detta kommer att förenkla bokföringen betydligt. Min förhoppning är att alla därmed blir nöjda. Fakturan kommer 1-2 veckor efter att ni har fått årsboken.

Christer Karlsson, kassör.

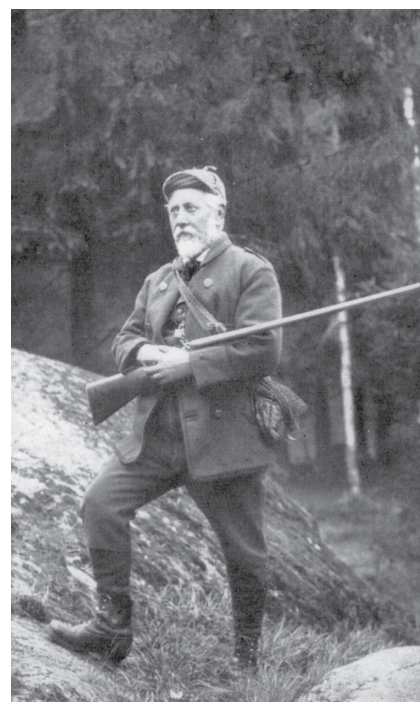
Schröder-Shopen

Här kan Du köpa medlemspyrlar och komplettera Dina Årsböcker. Allt till låga medlemspriser. Beställningen görs enklast via E-post: sallskapet@gustafschroder.se

Du kan köpa de flesta av våra tidigare årsböcker till medlemspris; 100 kr per styck. Köper du 5 böcker betalar du bara för 4! Tänk bara på att aktuellt porto tillkommer! Följande böcker finns kvar på lager: **En timmermärkares minnen** (1994), **Med Hund och bössa** (1996) **Pavo Makkran** (1998), **Finntorpet i Västerskogen** (1999), **Pekka Huskoinen** (2000), **En bruksbokhållares minnen** (2001), **Herman Falk** (2002), **Från brukskontor och timmerskog** (2003), **Den gamle fogdeskrivaren** (2004), **Ur fjällfolkets liv** (2005), **Minnen från skogarna** (2006), **Mina jaktkamrater** (2007), **Från skilda marker** (2008),

Svenska Jakten (2009), **Minnen från mitt jägarliv** (2010), **Från pojke och gubbåren** (2011), **Mellan Kölen och Siljan** (2012), **Vägledning i fiske** (2013), **Jakt, fiske och vildmarksliv** (2014), **Skidor och skidlöpning/ Jägaren under nya jaktstadgan** (2016), **Jaktminnen från fjäll och sjö** (2017). **Lärobok i fiskberedning** (2018). **Strövtåg i Jaktmarkerna** (2019). Övrigt: **Jubileumsskriften** 50 kr, **Mansbilden hos Gustaf**, uppsats, 100 kr, **Vykort** 5 kr/st, **Pins** (metallmärken) 25 kr/st. **Beställning görs enklast via e-post, se nedan!**

König Gustaf Schröder

NYING är medlemsbrev för Gustaf Schröder-Sällskapet

Utgivare: Sällskapets sekreterare
Göran Bergman, Tel 070-265 80 90.

E-post: goran@gbergman.nu

Ordförande: Udo Johansson
076-826 26 15.

Kassör: Christer Karlsson

070-304 57 84

Postadress: Box 34, 782 21 Malung

Webbida: gustafschroder.se • Gustaf Schröder-Sällskapet finns även på facebook!

Gustaf Schröder-Sällskapets plusgirokonto 464 56 93-5

För utländska medlemmar:

IBAN SE3295000099602646456935 Nordea Bank AB

SWIFT NDEASESS

E-post: sallskapet@gustafschroder.se

ISSN 1102-8238

Produktion: Bo & Göran

Ändra adress!

Om Du flyttar eller om posten ändrat Din adress är det viktigt att Du meddelar sekreteraren den nya adressen snarast möjligt.